

mestall

(mestall: 1. mescla de diferents espècies de cereals; 2. conjunt homogeni de coses diverses.)

Butlletí de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines

La història rural a fora. El Rural History Centre (Reading, UK)

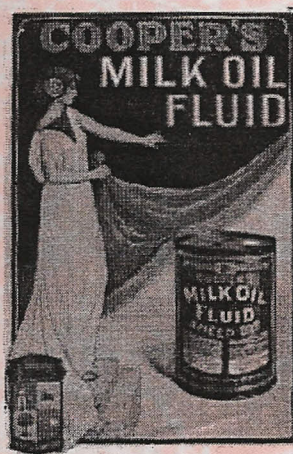
Malgrat que la història rural és un camp amb reconeixement científic des de fa molts anys, no existeixen massa institucions especialitzades en aquest àmbit. Potser això sol justifica que ens entremetrem donant unes breus referències sobre el Rural History Centre, un centre de documentació i investigació creat el 1951 en el si d'una universitat –la de Reading, al mig de la vall del Tamesis, a uns seixanta kilòmetres de Londres– que ja comptava amb una important tradició en els estudis agrònoms. De primer fou només un petit *Museu de la vida rural anglesa*. Però posteriorment va esdevenir un centre de recerca universitari sota la denominació d'Institute of Agricultural History i, des de 1993, amb el nom actual.

Encara que continua funcionant una secció museística, amb projecció sobretot entre les escoles de primària, i col·labora en la realització de cursos i activitats acadèmiques amb altres departaments de la mateixa universitat, el RHC s'ha convertit sobretot en un centre de documentació especialitzat en diversos àmbits de la història rural i, més específicament, de la història rural anglesa. Conté una biblioteca amb més de 40.000 volums, així com una important col·lecció de publicacions periòdiques i de pamflets, bàsicament dels segles XIX i XX. Paral·lelament també conserva un fons de col·leccions especials, entre els quals destaca el fotogràfic –amb més d'un milió d'imatges–, i té una notable secció d'arxiu inte-

grada per fons d'associacions, fons d'explotacions agràries, fons personals i fons d'importantes empreses mecàniques i químiques com la *Nitrate Corporation of Chile*. Aquest conjunt documental, si bé cobreix un àmpli espectre de camps temàtics, des de la conservació del paisatge fins a la política agrària o l'arquitectura rural, destaca especialment en tot el que es refereix a les qüestions relacionades amb història de la tècnica, tant en la vessant agrària com en l'alimentària.

Un dels atractius del RHC des de la llunyania és accedir a OLIB, la seva base de dades bibliogràfiques sobre història rural britànica. Es tracta d'una base que incorpora tot tipus de referències, amb independència de si el RHC en disposa de còpia. Tot i que encara està en procés d'elaboració, indubtablement és un instrument molt útil per localitzar referències específiques. L'accés pot realitzar-se per web a la següent adreça: <http://www.rdg.ac.uk/Instits/im/ruhist/cat.html>. En definitiva, malgrat la relativa pobresa de recursos del centre, visible en les condicions de l'edifici i l'apilament de materials per manca d'espai, la riquesa dels seus fons el fa especialment atractiu. Sobretot si es té en compte que aquests es complementen amb la biblioteca general de la Universitat de Reading, molt rica en els àmbits científics relacionats amb el món rural.

The Rural History Centre
Director: Prof. E.J.T. Collins
Adreça:
University of Reading
Whiteknights, PO Box 229
Reading RG6 6AG
(United Kingdom)

Pòster pertanyent a una de les col·leccions dipositades en el Rural History Centre.

Enric Saguer

Gaspar Feliu i Montfort

El passat divendres 31 de març, el doctor Gaspar Feliu va ser a l'aula de la secció d'Història Jaume Vicens Vives de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la UdG, per impartir el seminari Aspectes de la formació del feudalisme a Catalunya, on va revisar les teories mil·lenaristes.

Què voldria destacar dels seus treballs editats?

Jo estic bastant orgullós, per dir-ho d'alguna manera, de la participació en la *Història de Barcelona*, que és una mica el que em va fer tornar a arrelar en la història medieval. Abans, el que m'hi va fer tornar va ser el Simposi del Mil·lenari (organitzat per la Generalitat), més que res perquè, sense que jo pensés en res, em van encomanar la part econòmica. Llavors, jo - que feia temps que havia desaparegut de la història medieval, que a vegades treia algun retall, però no m'hi dedicava -, m'hi vaig tornar a posar; vaig tornar a fer una lectura profunda, vaig adonar-me que hi havia coses que veia d'una manera diferent del que s'acostumava a dir i m'hi vaig tornar a interessar. Així com abans feia alguna incursió en la història medieval, ara podria dir que faig alguna incursió en temes que no siguin de medieval.

Justament volíem fer-li aquesta pregunta: com és que algú com vostè ha treballat èpoques i temes tan diferents?

La raó és, segurament, no saber tenir mai un no per a ningú. D'altra banda, quan tinc un problema m'agrada resoldre'l. Aleshores, tot i que pugui semblar que he fet coses molt disperses, normalment són fils que he estirat d'una altra cosa. També de vegades reps alguns encàrrecs, que et fan agafar un tema; però no m'ha agradat mai agafar-me un tema com un encàrrec. O sigui, si tinc un encàrrec m'agrada treballar-lo a fons. Per tant, això et desvia. De vegades, després, per alguna raó, tornes a una cosa anterior, etc.

A part, és clar, el meu primer gran canvi del segle XIX a l'edat mitjana, va ser un canvi "acadèmic". Si volies fer carrera acadèmica havies de tenir un mestre. Jo, més o menys, tenia un mestre, que va ser el que em va dirigir

la tesi de llicenciatura (que és el llibre sobre el Trienni), però en el moment en què jo vaig anar a fer el servei militar, ell es va traslladar a Madrid. Per tant, em vaig quedar "orfe" i vaig ser "adoptat", o acollit, pel Departament d'Història Medieval, primer amb l'encàrrec d'una traducció; després vaig estar una temporada a Roma, treballant pel diplomata del Cardenal Alborno; i després la publicació dels documents de la Catedral de Barcelona, un projecte en el qual participaven el professor Wolff de Toulouse i el professor Sáez de Barcelona. Per una banda, jo havia de fer la tesi (tenia una beca), però el compromís era també de deixar els documents preparats per a publicar. Vaig deixar-ne molts de preparats que després no es van aprofitar (o no s'ha reconegut que s'aprofitessin).

Al tema del Trienni liberal hi he tornat, fa uns anys, amb un encàrrec de fer el capítol corresponent al regnat de Ferran VII, a la Història de Catalunya del Rovira i Virgili.

Quins mestres i quines influències el van marcar més en el seu període de formació?

Primera influència important i fet provat científicament (perquè sinó no té explicació): "Les columnes del pati de Lletres de la Universitat de Barcelona suaven ciència". Això vol dir que, de mestres, pocs. Tanmateix, en aquella època em van influir molt, i en tinc un bon record, el doctor Carlos Seco Serrano i en Josep Lluís Martín Rodríguez i, encara que després no l'aprofités, també tinc un gran record de l'Enric Lluch. Però no puc dir que tingués un mestratge gaire directe en aquella època, ni posteriorment.

Evidentment, tota la nostra generació tenia dos mestres absents, que eren en Vicens Vives i en Pierre Vilar; i les lectures que fèiem. Per tant, la for-

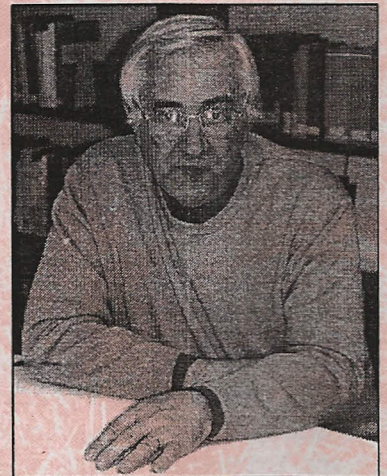

Foto: Mònica Bosch

Gaspar Feliu va néixer a Mollerussa (Pla d'Urgell) l'any 1942. El 1972 va obtenir el grau de doctor en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona, on actualment exerceix com a catedràtic d'Història Econòmica. Ha rebut dues vegades el Premi Nicolau d'Oliver de l'Institut d'Estudis Catalans, els anys 1969 i 1980.

Ha treballat diferents temes d'història preindustrial, com l'agricultura, la demografia, les mesures, etc. Entre els seus treballs destaquem la seva tesi de llicenciatura, *La clerecia catalana durant el Trienni Liberal* (Institut d'Estudis Catalans, 1972); la participació en la *Història de Barcelona; El funcionament del règim senyorial a l'Edat Moderna: l'exemple del Pla d'Urgell* (Institut d'Estudis Ilerdencs, 1990); *Precios y salarios en la Cataluña moderna*, en 2 volums (Banco de España, 1991). Ha col·laborat amb Claudi Alsina i Lluís Marquet en la publicació del ja clàssic *Pesos, mides i mesures dels Països Catalans* (Curial 1990) i en el més recent *Diccionari de mesures catalanes* (Curial, 1996).

mació va ser una mica, en aquest sentit, autodidacta i "company-didacta". Si es vol dir d'una altra manera, el que donava la carrera era la possibilitat de començar a treballar quan acabaves. La facultat era acadèmicament eixorca.

Per sort, vaig estar fent feina d'arxiu, que va ser important per a la meua formació. Vaig treballar en diversos encàrrecs, com la publicació de dos volums del Dietari de Barcelona. Després vaig estar una temporada a l'Arxiu Vaticà treballant pel diplomari del Cardenal Albormoz. El treball d'arxiu em va fer valorar els documents, però també em va fer adonar que l'escola de Barcelona (la del "Consejo", en definitiva) hi està donant un interès excessiu. I encara avui, una mica, pateix d'això: encara els medievalistes de Barcelona donen massa importància al document.

"Les columnes del pati de Lletres de la Universitat de Barcelona suaven ciència"

De vegades els treballs es converteixen simplement en una transcripció i una mica de comentari, però molt per sobre, del document. Em sembla que no és això! Hi ha tesis on s'ha fet una feina enorme en publicar documents que són molt semblants. Tots els protocols i escatocols es podrien estalviar. Valdria més anar al gra: publicar els primers documents sencers si convé, evidentment, però de molts altres es podrien publicar els trossos rellevants. Això no faria cap mal a ningú i en canvi estalviaria molta feina als pobres treballadors de base que són els estudiants que estan fent tesis i treballs.

Què el va moure a encaminar-se cap a la història econòmica o la història rural en els seus inicis?

Bé, una mica per casualitat, potser. Treballant en el Trienni vaig descobrir una continuïtat amb el món feudal, que no se'ns havia amagat però que tampoc no se'ns havia explicat. Això del "feudal" era una cosa medieval: en tota l'edat moderna ningú no parlava de feudalisme. La meua idea va ser "pensar" aquest món agrari poc conegut dels segles XVI, XVII i XVIII. Després he anat tirant endavant i enrere, però sempre a partir d'aquest món agrari.

En un moment determinat, va sortir un problema de preus, o de mesures, i m'he passat uns anys tocant aquests temes. M'amoinava aquella frase del Hamilton que no hi havia preus per a Barcelona, o Catalunya. Em

semblava, pel que havia vist a l'arxiu, que n'hi havia d'haver. I com que hi va haver l'oportunitat (també s'ha de dir tot, no?) d'una beca per estudiar el tema, la vaig aprofitar, o es van aprofitar de mi, no ho sé, perquè jo vaig treballar molt per pocs diners. Allò va ser important i va valdre la pena, tot i que vaig treballar moltes hores, perquè s'havia de fer en un any i al mateix temps havia d'aprendre a fer anar l'ordinador.

Quan vaig començar, a finals dels seixanta, la història econòmica no era pas la cosa que estava més de moda.

Hi havia el manual de Vicens i Nadal (a part de la Història Econòmica d'Espanya i Amèrica), però, com està fet aquell manual? Està fet posant-hi molta il·lució, moltes idees. Si mires la bibliografia que utilitza, de vegades, penses: "però, què en podia treure d'això?". Només un geni com Vicens podia bastir alguna cosa amb aquella base. Suposo que hi ha més de les seves idees que de la bibliografia pròpiament dita. La història rural era un camp molt verge, que a mi em permetia moure'm en la història econòmica sense tecnificar massa. La història econòmica actual em sobrepassa, realment. Vull dir que s'ha tecnificat molt, em sembla que massa. En el sentit que ara no es llegeix història econòmica precisament perquè ha quedat reduïda als tècnics, que sempre són molt pocs. Fins i tot hi ha escoles que diuen que la història econòmica només existeix als segles XIX i XX. Si fos així, tota una sèrie de gent quedaríem fora d'escola.

Aleshores, per aquesta raó i per tarannà, m'ha semblat que, en un departament gran com és el d'Història Econòmica, valia la pena que hi hagués algú que fes coses d'època preindustrial, en el meu cas, coses de medieval. Això dintre del departament no ha creat mai problemes, al contrari, i per tant, crec que és un valor afegit que val la pena de mantenir.

En què està treballant actualment o pensa treballar en un

futur?

En aquest moment estic embolicat (amb totes les lletres) en fer un manual d'història econòmica, un projecte que el departament feia anys que portava. En principi vam intentar fer-lo entre tots i al final el farem el Carles Sudrià i jo. L'hem començat i ens costa molt, sobretot, fer-lo curt (és el més difícil que hi ha, fer-lo curt i entenedor). Fa uns anys vam decidir "ser moderns", fer una universitat com hauria de ser, on els alumnes llegissin; vam instaurar els llibres de lectures, vam editar una guia de la qual estem molt orgullosos. Però realment cada vegada trobem més dificultats perquè la gent llegeixi pausadament. Creiem que quan vinguin els alumnes nous d'E.S.O., encara serà molt pitjor. Les possibilitats eren: o fer veure que no passava res i anar aprovant gent (cosa que no ens fa feliços), o bé no deixar passar ningú (cosa que encara ens fa menys feliços), o simplement pensar que també la feina del professor és adaptar-se a les possibilitats de l'alumne. Això és el que intentarem amb aquest manual.

D'altra banda, dirigeixo un projecte d'investigació amb professors de les universitats de Girona, València i Mallorca sobre l'extensió del feudalisme català cap a la Catalunya Nova, València i Mallorca. Estem fent una base de dades sobre com canvia el vocabulari, perquè això també indica com canvien molts conceptes: bàsicament vocabulari de relacions sobre la terra, o sigui, com s'anomenen els tipus de terra, els edificis que tenen relació amb explotacions agràries, les prestacions feudals o senyorials, etc.

"...ara no es llegeix història econòmica precisament perquè ha quedat reduïda als tècnics, que sempre són molt pocs."

Després, tinc en ment dos o tres petits treballs: un sobre les cavalleries a Catalunya (a Mallorca discuteixen molt sobre les cavalleries, quan ningú s'ha mirat l'antecedent a Catalunya, que aclareix molt com passen a Mallorca, encara que allà evolucionin d'una altra manera); un altre sobre l'aprofitament de l'aigua a la Lleida cristiana. El que em surt a mi en la documentació, sobretot

del cartulari de Gardeny, és que els cristians van ampliar molt l'àrea regada, van construir molts molins, fins i tot bataners (per a teixits). Això fins ara no ho he vist mai enlloc i val la pena fer una nota (no serà un treball gaire llarg) sobre aquest tema.

Amb tot això, m'he rellegit molt la documentació medieval i tinc ara uns índexs, de vegades excessius, sobre "alou", "homo", "vila", "servitud", "franquesa" ... de temes que se'n parla, però que no tenim estadística de quan surten, com surten i quin sentit o sentits tenen. Això ho estic arreplegant i algun dia s'hauria d'aprofitar. No vol dir que ho hagi de fer tot jo, però aquí hi ha un tema que val la pena treballar.

No voldria acabar sense fer referència a una altra cosa que ha sortit fa poc: dos capítols, la part de població i la part d'economia, al volum 7-2 de la *Historia de España* de Menéndez Pidal. En aquestes pàgines, sóc una mica heterodox; això és una cosa que m'agrada. Aprofitant que no estic subjecte a les disciplines de la matèria (la història medieval), puc ser més heterodox que un altre. No em trobaré mai algú que em critiqui aquestes coses des d'un tribunal d'oposicions; per tant puc "llençar cables", encara que després, de vegades, no serveixin per a res.

Text:
Lidia Donat i Rosa Lluch

agenda

L'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines i la Secció J. Vicens Vives de l'ILCC (UdG), amb la col·laboració de l'Arxiu Històric de Girona, organitzen el *XIII Seminari d'Història Econòmica. Els arxius patrimonials*. Tindrà lloc el 6 i 7 d'octubre a la Facultat de Lletres de la UdG i a l'AHG. Informació i inscripcions: Secció J. Vicens Vives de l'ILCC: tel. 972 41 89 45.

L'Ajuntament d'Olot, per mitjà del Museu Comarcal de la Garrotxa i l'Arxiu Històric Comarcal d'Olot, convoca la Beca de Ciències Socials i Humanes 2000 per al millor projecte inèdit sobre història, geografia, literatura, dret, filologia, art, economia o ciències socials referit a la Garrotxa. Dotació: 500.000 ptes. Presentació de documentació: fins al 30-IX-2000. Informació: Arxiu Històric Comarcal d'Olot.

L'Institut d'Estudis Gironins i l'Ajuntament de Girona convoquen el I Congrés d'Història de Girona, *Girona, dos mil anys d'història*, que tindrà lloc entre el 30 de novembre i l'1 de desembre de 2000 al Centre Cultural La Mercè. Informació: Institut d'Estudis Gironins, tel.: 972 222 229.

Activitats per a genealogistes. Organitzadors i assistents al *Curs de Genealogia* efectuat a l'Arxiu Històric de Girona el passat mes de març, conviden a participar en diferents activitats, ja programades, relacionades amb el món de la genealogia: visites, col·loquis, projectes d'investigació. Informació: AHG, tel. 972 218 012 (i 972 21 33 43 vespres).

La Fundació Pública Museu del Suro de Palafrugell i la Secció J. Vicens Vives de l'ILCC (UdG) convoquen la *II Beca per a la recerca Museu del suro de Palafrugell* al millor projecte inèdit de recerca en ciències socials referit a l'àmbit temàtic del suro. Dotació: 500.000 ptes. Presentació de projectes: fins al 30-IX-2000. Informació: Museu del Suro, tel. 972 303 998.

El Museu Marítim de Barcelona convoca el I premi de recerca "Josep Ricart i Giralt" per a treballs sobre la costa catalana. Dotació: 800.000 ptes. Presentació de treballs: fins al 15-IX-2000. Informació: Museu Marítim, tel. 93 342 99 20.

llibres

En aquest apartat volem fer un repàs d'algunes novetats bibliogràfiques sobre les comarques gironines.

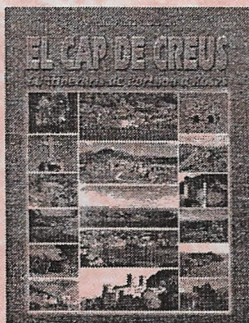
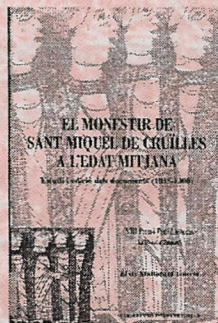
En primer lloc, destaquem el primer número de la *Col·lecció Estudis* de la **Biblioteca d'Història Rural** que publica aquesta associació: **Els darrers senyors de Cervià de Ter. Investigacions sobre el caràcter mutant de la propietat**, de **Rosa Congost**, que esperem que tots els socis de l'AHRCG tinguin ja a casa seva.

S'ha publicat un treball que havíem destacat en el número 3 de *Mestall*: **Roger Zamorano, El sindicalisme forestal: els rodors**,

Museu Etnològic del Montseny La Gabella i Llibres del Segle, 2000.

El VIII Premi Lloberas: **Elvís Mallorquí, El monestir de Sant Miquel de Cruïlles a l'edat mitjana. Estudi i edició dels documents (1035-1300)**, Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, 2000.

L'Ajuntament de Salt va presentar el passat mes de març els dos llibres resultants de les primeres Beques de Recerca de Salt atorgades a **Lidia Donat, Societat i economia a Salt a la baixa edat mitjana** i a **Elena Masó, Les terres del Comú de Salt**, 1999.

El Cap de Creus. 60 itineraris de Portbou a Roses.

El millor historiador és aquell que, trepitjant el territori, coneix de primera mà allò que ha trobat en els documents. I això és el que ha fet Amald Plujà en aquest llibre de contingut rigorós i excepcional qualitat fotogràfica. Amb 60 itineraris per fer recomanablement a peu, conjumina els coneixements empírics i teòrics del Cap de Creus. I ho fa entenent la història en el seu sentit més ampli, de forma que hom podrà apreciar també aspectes geogràfics, geològics, botànics... d'aquesta zona del nostre país, tan bella com desconeguda, fascinant i fardada d'història en els seus

vessants. Són els vessants d'aquestes muntanyes testimoni d'un conreu intensiu de la terra, avui malauradament desaparegut, que donava alguns dels millors vins i gamatxes de Catalunya. Un conreu que movia entorn seu una economia capdavantera al s. XVIII, i tot plegat a l'ombra del Monestir de Sant Pere de Roda, bressol de la cultura empordanesa, i on simbòlicament va tenir lloc l'acte de la presentació d'aquest llibre que culmina molts anys d'esforços i il·lusions, qualitats que tot historiador hauria de fer seves.

David Moré Aguirre

mestall

redacció:

Mònica Bosch, Joan Corominas, Lídia Donat, Ricard Garcia, David Moré, Joaquim M. Puigvert

Per a informació i inscripcions:

ASSOCIACIÓ D'HISTÒRIA RURAL DE LES COMARQUES GIRONINES
Pl. de Sant Josep, 1
Arxiu Històric de Girona
17004 GIRONA Tel. 972 218012
Consulteu la nostra Web:
www.udg.edu/ilcc/ahr.html

Periodicitat: febrer, maig i octubre.